

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Особливості складання звітності для підприємств державного сектора (на прикладі Відділу освіти Великогаївської сільської ради)

Виконала: студентка VI курсу, групи ПОМ-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва спеціальності)

		Фойт Г.І.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник		Співак С.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль		Митник У.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри		Співак С.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент		Різник Н.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль, 2025

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Співак С.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« » 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

студентці Фойт Галині Іванівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Особливості складання звітності для підприємств державного сектора
(на прикладі Відділу освіти Великогаївської сільської ради)

Керівник роботи Співак Сергій Михайлович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «30» жовтня 2025 року № 4/7-923

2. Термін подання студентом завершеної роботи 16.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи Навчальна та наукова література, нормативно-правові та законодавчі документи з питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, статистична інформація, бухгалтерська звітність досліджуваного підприємства

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Організація і методика складання фінансової звітності в бюджетних установах

Особливості організації формування фінансової звітності у Відділі освіти Великогаївської сільської ради

Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності в Відділі освіти Великогаївської сільської ради

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Голда Н.М., доц. кафедри ПМ		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Стручок В.С., ст. викладач кафедри ОХ		

7. Дата видачі завдання 30.10.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Погодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 03.11.2025 р.	
2	Підбір і опрацювання літератури	до 07.10.2025 р.	
3	Підготовка розділу 1 «Організація і методика складання фінансової звітності в бюджетних установах »	до 14.11.2025 р.	
4	Підготовка розділу 2 «Особливості організації формування фінансової звітності у Відділі освіти Великогаївської сільської ради »	до 21.11.2025 р.	
5	Підготовка розділу 3 «Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності в Відділ освіти Великогаївської сільської ради»	до 28.11.2025 р.	
6	Підготовка розділу 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	до 06.12.2025 р.	
7	Подання кваліфікаційної роботи для здійснення перевірки на плагіат	до 12.12.2025 р.	
8	Попередній захист роботи	12.12. 2025 р.	
9	Подання готової роботи на кафедру	до 16.12.2025 р.	

Студент

(підпис)

Фойт Г.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Співак С.М.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Фойт Г.І. Особливості складання звітності для підприємств державного сектора (на прикладі Відділу освіти Великогаївської сільської ради). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2025.

У роботі здійснено комплексний аналіз теоретичних засад та існуючих класифікаційних підходів до звітування в бюджетній сфері. Значну увагу приділено чинній законодавчій базі, що регламентує порядок підготовки фінансових звітів, а також виявлено специфічні методичні аспекти, притаманні суб'єктам державного сегмента економіки.

Практична частина дослідження фокусується на діяльності Відділу освіти Великогаївської сільської ради. У роботі подано розгорнуту характеристику функціонування цієї установи, проаналізовано ключові показники її майнового стану та фінансової стабільності. Паралельно з цим було детально вивчено внутрішні регламенти закладу, методику формування звітних форм та локальні особливості організаційного процесу, що безпосередньо впливають на достовірність поданої інформації.

Основне завдання магістерської роботи полягало не лише у теоретичному розкритті природи бюджетної звітності, а й у формуванні прикладних рекомендацій. Розроблені пропозиції спрямовані на модернізацію процедур фінансового звітування суб'єктів державного сектору, що дозволить підвищити прозорість та ефективність управління публічними ресурсами.

Ключові слова: звітність, бухгалтерська звітність, фінансова звітність, звітність про виконання бюджету, звітність про виконання кошторису доходів і видатків, кошторис бюджетної установи, бюджетне призначення.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	8
1.1 Сутність та класифікація звітності бюджетних установ	8
1.2 Нормативно-правове регулювання формування звітності бюджетними установами	14
1.3 Особливості складання звітності бюджетними установами.....	15
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ ВЕЛИКОГАЇВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	19
2.1 Організаційно-економічна характеристика Відділу освіти Великогаївської сілської ради	19
2.2 Організація складання фінансової звітності в Відділі освіти Великогаївської сілської ради	30
2.3 Особливості формування звітності в Відділі освіти Великогаївської сілської ради	33
Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ВІДДІЛ ОСВІТИ ВЕЛИКОГАЇВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	37
3.1 Удосконалення внутрішнього контролю в Відділ освіти Великогаївської сілської ради.....	37
3.2 Формування внутрішньої фінансової звітності	40
Висновки до розділу 3	42
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	44
Помилка! Закладку не визначено.	
4.1. Організація охорони праці на підприємстві.....	44
4.2. Напрацювання заходів щодо зменшення дії вторинних факторів ураження, забезпечення життєдіяльності об'єкта у НС	46
Висновки до розділу 4	48
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. Забезпечення відкритості та точності фінансових показників є пріоритетним обов'язком кожної установи, що регламентується як національними стандартами, так і світовою обліковою практикою. Прозорість звітної інформації виступає фундаментальною засадою для формування довіри з боку внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів. Оскільки якість підготовки звітності безпосередньо корелює з ефективністю прийнятих управлінських рішень, питання вдосконалення методології її складання на основі виявлених недоліків набуває особливої актуальності в умовах реформування державного сектору.

Ключовий вектор даної роботи спрямований на розкриття природи та класифікаційних ознак звітності в бюджетній сфері з подальшим обґрунтуванням шляхів її модернізації.

Теоретичні засади та практичні аспекти формування фінансової звітності бюджетних організацій стали предметом наукового пошуку таких провідних фахівців, як В. Лень, Ф. Бутинець, Г. Кірейцев, В. Сопко, С. Голов та інші дослідники. Попри ґрунтовність напрацювань вітчизняної школи бухгалтерського обліку, динамічні трансформації в державному секторі створюють нові виклики, що зумовлює необхідність подальшої розробки цієї проблематики з урахуванням сучасних економічних реалій.

Мета і завдання дослідження. Ключовою метою даного дослідження є комплексне вивчення природи та системної класифікації звітності в державному секторі, а також обґрунтування прикладних рекомендацій щодо модернізації процесів фінансового звітування бюджетних установ.

Для досягнення поставленої мети робота зосереджена на виконанні низки послідовних аналітичних завдань. Передусім проводиться ґрунтовне дослідження сутності та типології звітності бюджетних установ у поєднанні з аналізом актуального нормативно-правового поля, що регламентує ці процеси. Особлива увагу приділяється вивченню методичних особливостей підготовки звітних форм у державному сегменті економіки.

Об'єктом наукового пошуку виступає безпосередньо процедура формування та подання фінансових звітів у бюджетних установах, яка детально досліджується на прикладі діяльності Відділу освіти Великогаївської сільської ради. Водночас *предметом* аналізу є сукупність теоретико-методичних та практичних інструментів, що забезпечують функціонування звітної системи в державному сегменті економіки.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених цілей у роботі застосовано комплекс загальнонаукових методів. Зокрема, інструменти аналізу, синтезу та групування дозволили критично оцінити чинні класифікації звітності та виробити авторський узагальнюючий підхід. Метод порівняння був використаний для зіставлення нормативних дефініцій фінансової звітності, а абстрагування та моделювання допомогли сформулювати концептуальні пропозиції щодо вдосконалення системи. Теоретичний підмурівок дослідження базується на працях провідних науковців, фаховій періодиці, актуальній нормативно-правовій базі та практичних матеріалах досліджуваної установи.

Головний науковий здобуток роботи полягає у системному дослідженні внутрішніх регламентів та локальних особливостей методики звітування у Відділі освіти Великогаївської сільської ради. Це дозволило не лише описати існуючий стан речей, а й розробити прикладні рекомендації, що враховують специфіку галузевого управління та вимоги сучасного законодавства щодо прозорості використання публічних коштів.

Публікації. Основні положення дипломної роботи представлені у тезах доповідей – у збірнику матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», Тернопіль, 11 – 12 грудня 2025 року.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і рекомендацій, списку використаних ресурсів та додатків.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

1.1. Сутність та класифікація звітності бюджетних установ

Фінансова звітність на сучасному етапі трансформується у ключовий елемент інформаційного забезпечення, що дозволяє ефективно керувати економічними процесами. Потреба у детальному розкритті даних зростає синхронно зі збільшенням кількості зацікавлених сторін, які прагнуть отримати об'єктивне підтвердження стабільності, рентабельності та платоспроможності суб'єкта господарювання. Саме на основі звітних показників приймаються критично важливі рішення щодо доцільності укладання комерційних угод, залучення інвестицій або проведення стратегічної реструктуризації для зміцнення фінансового стану.

У науковому середовищі існує багатогранність підходів до визначення природи звітності. Зокрема, дослідниця Н. Чебанова розглядає її як сукупність документів, що фіксують стан активів, результативність діяльності та динаміку грошових потоків за певний часовий проміжок. Своєю чергою, О. Малишкін акцентує увагу на синтетичному характері цих показників, які узагальнюють найбільш суттєві результати господарювання за квартал чи рік. М. Кружильний доповнює ці дефініції, трактуючи звітність як законодавчо встановлену систему форм, що комплексно характеризують економічне життя підприємства.

Законодавство України, зокрема профільний Закон про бухгалтерський облік, уніфікує ці погляди, визначаючи фінансову звітність як бухгалтерське джерело інформації про капітал, результати операцій та рух грошових коштів. Важливою засадою національних стандартів є публічність цих даних: звітність не може бути віднесена до комерційної таємниці, що гарантує прозорість ринкових відносин. Залежно від потреб стейкхолдерів, інформація може диференціюватися на відкриту та внутрішню (закриту), проте для бюджетних установ вона завжди є фінальним етапом обробки даних облікових реєстрів.

Якість поданих матеріалів безпосередньо корелює з об'єктивністю відображення фінансової реальності. Щоб користувачі могли адекватно оцінити життєздатність установи, звітність повинна формуватися з дотриманням фундаментальних якісних характеристик, таких як доречність, достовірність та зрозумілість, що деталізовано у методологічних вимогах (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Вимоги до формування фінансової звітності

№	Ознака	Характеристика
1.	Достовірність і повнота	необхідна вся інформація для формування достовірної та повної уяви про фінансовий стан підприємства, а також фінансові результати діяльності.
2.	Суттєвість	всі показники повинні висвітлюватись у фінансовій звітності тільки за умови їх суттєвості. Показник вважається суттєвим, якщо його не розкриття може вплинути на економічні рішення зацікавлених суб'єктів господарської діяльності, що приймаються на основі звітної інформації.
3.	Нейтральність	неможливе однобоке задоволення потреб одних груп користувачів звітності перед іншими
4.	Послідовність	мають бути наведені дані мінімум за два роки по кожному показнику – за звітний і попередній роки
5.	Зіставлення	має бути забезпечено зіставлення звітних даних з показниками попередніх звітних періодів
6.	Оформлення	фінансова звітність складається за вимогами положень бухгалтерського обліку та інших нормативних документів бухгалтерського обліку
7.	Цілісність	включаються дані про всі господарські операції, які здійснюються організацією або установою
8.	Простота	для простого розуміння звітності користувачами та перешкоджанню прикриттю недоліків діяльності деяких керівників

Фінансова звітність забезпечує комплексне розкриття економічних подій, висвітлюючи різні аспекти господарського життя установи за поточний рік у порівнянні з ретроспективними даними. Такий підхід дозволяє не лише зафіксувати результати діяльності, а й простежити динаміку розвитку закладу в часі.

Коло осіб, зацікавлених у показниках бюджетних звітів, досить широке: воно охоплює як внутрішній персонал, так і зовнішніх контрагентів — постачальників, кредиторів та потенційних інвесторів. Особливе місце серед споживачів цієї

інформації посідають органи державної влади та урядові інституції, які використовують звітні дані для контролю за цільовим використанням публічних коштів.

Для суб'єктів господарювання будь-якої форми власності фундаментальне значення має дотримання принципів цілісності та правдивості звітних індикаторів. Саме тому процесу безпосереднього формування звітних форм передують значний обсяг організаційної та методологічної підготовки, що гарантує високу якість представленої інформації.

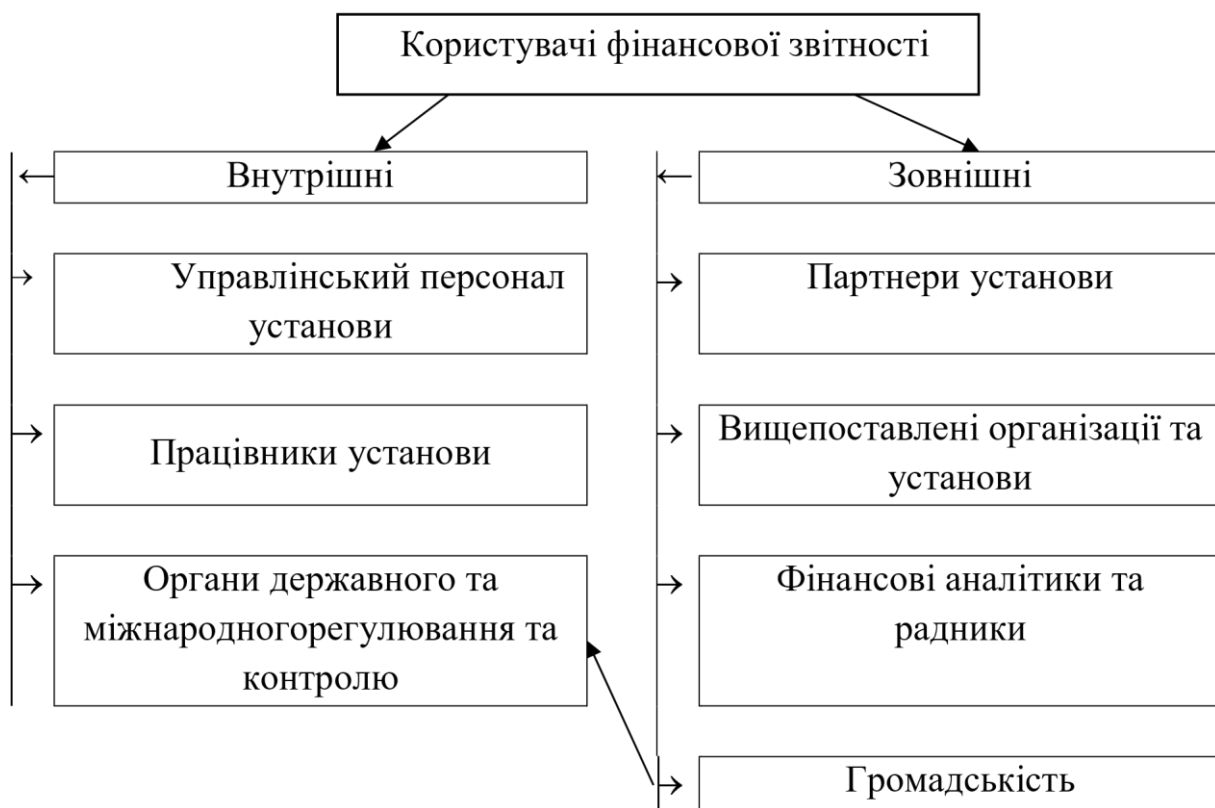

Рис. 1.1. Користувачі фінансової звітності

Для бюджетних організацій підготовка фінансової звітності виступає фінальним акордом у загальному циклі облікових процедур та обробки первинних даних. Основна вимога до представленої інформації — її лаконічність та структурованість, що дозволяє керівникам та іншим суб'єктам управління оперативно приймати зважені рішення.

Специфічною рисою фінансового звітування в державному секторі є суворона нормативна регламентація та жорсткий нагляд з боку контролюючих органів.

Зокрема, звітні показники повинні повністю корелювати з цифрами, зафіксованими в планових документах — кошторисах та штатних розписах. Така ідентичність параметрів забезпечує ефективний моніторинг виконання прибуткової та видаткової частин бюджетів усіх рівнів.

Завдяки повноті охоплення всіх господарських операцій, бухгалтерська звітність дає цілісне уявлення про майновий стан установи та якість реалізації бюджетних програм. Формування документів базується на даних облікових регістрів, де зафіксовано стан активів на конкретну дату або результати діяльності за певний проміжок часу.

Бюджетні установи мають чітко визначений графік звітування: щомісячні та щоквартальні звіти про виконання кошторисів у встановлені законом терміни подаються до органів Державної казначейської служби. Для систематизації великого масиву звітних форм застосовується спеціальна класифікація за різними ознаками (рис. 1.2), що значно спрощує аналітичну роботу користувачів.

Рис. 1.2. Класифікація фінансової звітності бюджетних установ

Серед ключових суб'єктів, що використовують аналітичні дані фінансових звітів бюджетних організацій для здійснення контрольних та управлінських функцій, особливе місце посідають Міністерство фінансів, Кабінет Міністрів, Рахункова палата та Верховна Рада України. Окрім вищих органів державної влади, доступ до цієї інформації є критично важливим для податкової служби, Держстату, а також для партнерських фінансових інституцій на національному та міжнародному рівнях. Детальна типологія звітності за різними класифікаційними ознаками систематизована у таблиці 1.2 та відповідних додатках до наукової роботи.

Таблиця 1.2

Класифікація фінансової звітності

Класифікаційна ознака	Розподіл за ознакою	Опис
інформаційний обсяг	загальна	характеризує господарські процеси в цілому (баланс кошторису видатків, єдиний кошторис доходів та видатків)
	часткова	розкриває відповідні напрями бухгалтерського обліку (звіт про рух основних засобів, звіт про рух матеріальних цінностей)
мета складання	внутрішня	використовується для потреб установи та має вільну форму
	зовнішня	призначена для зовнішніх споживачів інформації та має чітко регламентований характер
функції які виконує установа	проста	характеризує один напрям діяльності установи
	комплексна	містить зведену інформацію про всі сфери діяльності установи
метод та джерело фінансування	за кошти державного бюджету	«Баланс» (форма №1); «Звіт про результати фінансової діяльності» (форма №9д, №9м); «Звіт про рух грошових коштів»
	за кошти місцевого бюджету (за відомчою структурою)	
	загальна звітність	
Періодичність складання	річна	подається за звітний період (з 1 січня по 31 грудня включно)
	квартальна	подається за звітний квартал (№ 1 «Баланс»; «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду» (форма № 2д, № 2м); «про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами» (форма № 4-1д, № 4-1м); «про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень бюджетних установ» (форма № 4-2д, № 42м)
	місячна	подається за звітний місяць

Баланс, як фундаментальна звітна форма державної установи, акумулює підсумкові показники, отримані в результаті ретельної звірки та порівняння облікових даних на початок та завершення звітного циклу. Згідно з базовим принципом послідовності, показники на відкриття поточного періоду мають

повністю корелювати з фінальними даними графі «На кінець року» попереднього звітного звіту. Будь-які розбіжності у цих значеннях допускаються лише у виняткових ситуаціях, чітко визначених законодавством, зокрема при проведенні процедур структурної реорганізації або повної ліквідації бюджетної установи.

Структура річної звітності бюджетних організацій є розширеною версією квартального пакету документів і включає низку додаткових спеціалізованих форм. Таке поглиблення звітності дозволяє державним органам отримати вичерпну інформацію про майновий стан та фінансові результати установи за повний календарний рік.

До специфічних форм річного звіту належить Звіт про рух необоротних активів (форма № 5), який демонструє динаміку вартості основних засобів та інших необоротних активів від початку до кінця року. Аналогічно, форма № 6 призначена для деталізації обігу матеріальних ресурсів та продуктів харчування. Питання прибутків та видатків у розрізі загального і спеціального фондів розкриваються у Звіті про результати фінансової діяльності (форма № 9), а інформація про виявлені факти крадіжок або нестач майна та фінансів фіксується у формі № 15.

Важливою частиною будь-якого звітного періоду є пояснювальна записка, яка додається як до річних, так і до проміжних звітів. При цьому законодавство диференціює порядок подання звітності залежно від статусу суб'єкта: наприклад, одержувачі бюджетних коштів не звітують безпосередньо перед Казначейством чи розпорядниками вищого рівня, тоді як фонди соціального та пенсійного страхування зобов'язані передавати свої дані як до казначейської служби, так і до Міністерства фінансів України.

Єдність і стандартизація цього процесу забезпечується через розробку типових форм та методичних інструкцій, які спільно затверджуються Міністерством фінансів, Державною казначейською службою та Держстатом України. Це гарантує порівнянність показників та прозорість контролю за публічними фінансами на загальнодержавному рівні.

1.2. Нормативно-правове регулювання формування звітності бюджетними установами.

Процес формування фінансової звітності в бюджетному секторі має специфічний характер, зумовлений передусім неприбутковим статусом таких установ та їхнім функціональним призначенням — реалізацією державних завдань. Фінансова життєдіяльність цих структур повністю або частково забезпечується за рахунок бюджетних асигнувань, що вимагає впровадження жорстких та єдиних правил обліку для забезпечення прозорості використання публічних коштів.

Система державного регулювання та суб'єкти організації

Методологічне керівництво та нагляд за складанням звітності покладено на Міністерство фінансів України та Державну казначейську службу. Організаційна структура відповідальності за звітний процес розподіляється на два рівні: стратегічний, представлений державою як власником ресурсів, та операційний, що охоплює безпосередньо керівника та головного бухгалтера установи.

Правове поле, що регламентує ці відносини, базується на ієрархічній системі нормативних актів. Фундаментом виступають Конституція України та Бюджетний кодекс, які визначають засади бюджетного процесу. На рівні методики ключову роль відіграють Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Постанова № 419 (щодо термінів подання) та національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС). Зокрема, стандарт 101 «Подання фінансової звітності» разом із галузевими стандартами щодо обліку активів (основних засобів, запасів, нематеріальних активів) формують єдину методологічну базу для всіх суб'єктів державного сектору.

Центральне місце в управлінні фінансами бюджетної установи посідає кошторис. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 228, він є головним фінансовим планом, що визначає обсяг повноважень установи щодо отримання доходів та здійснення видатків для виконання її завдань.

Структурно кошторис поділяється на дві складові:

- Загальний фонд: акумулює надходження з основного бюджету, призначені для фінансування базових функцій установи відповідно до економічної класифікації.
- Спеціальний фонд: містить кошти, що мають цільове призначення або отримані згідно зі специфічними нормами законодавства для реалізації пріоритетних заходів та додаткового розвитку установи.

Такий підхід до регулювання дозволяє державі підтримувати уніфіковану систему обліку, одночасно надаючи установам можливість самостійно визначати внутрішню структуру інформаційних потоків, необхідних для оперативного менеджменту. Кінцевою метою такої регламентації є створення об'єктивної картини фінансового стану установи, доступної для всіх зацікавлених користувачів — від органів влади до громадськості.

1.3. Особливості складання звітності бюджетними установами.

Звітність державних інституцій структурується за двома ключовими напрямками: фінансовим та статистичним. В основі обох видів лежить використання уніфікованих економічних індикаторів. Визначальною рисою бухгалтерського звітування в бюджетній сфері є обов'язковість та суворий державний контроль. Міністерство фінансів України централізовано встановлює склад звітних форм, методику їх заповнення та графіки подання. Такий підхід забезпечує єдність змісту та форми, що є необхідною умовою для моніторингу виконання кошторисів доходів і видатків.

Звітність про виконання бюджету фактично є синтезом планових та фактичних показників, зведених у систему, яка наочно демонструє рівень виконання зобов'язань установи відповідно до затверджених на звітний період лімітів.

Процес підготовки річних звітних форм охоплює комплекс технічних та контрольних процедур. Передусім бухгалтерська служба перевіряє результати інвентаризації активів (зокрема запасів та необоротних активів) та коректність

нарахування амортизації. Важливим аспектом є проведення заключних оборотів: фахівці списують асигнування загального фонду, доходи спеціального фонду, а також фактичні видатки поточного року за обома фондами. Окремо відображаються результати переоцінки та операції з ліквідації матеріальних цінностей.

Бюджетні установи подають сформовані пакети документів до територіальних органів Державної казначейської служби або фінансових органів. Лише після успішного погодження з казначейством звітність спрямовується до профільних міністерств і відомств. Згідно з чинними нормативними актами, звітним періодом є календарний рік. Для новостворених або ліквідованих установ ці терміни коригуються відповідно до дати їх реєстрації або закриття. Усі фінансові показники обчислюються у національній валюті з точністю до копійки.

Контрольна функція органів Держказначейства полягає у звірці форм між собою. У разі виявлення помилок чи недотримання нормативів, звіт повертається на доопрацювання з офіційним листом-роз'ясненням. Після усунення недоліків документи подаються на перевірку повторно. Юридичну силу мають лише ті звіти, що завізовані підписами керівника та головного бухгалтера. Подання звітності супроводжується супровідним листом із детальним описом усіх аркушів.

Реформування обліку в державному секторі спрямоване на підвищення прозорості публічних фінансів та забезпечення достовірності даних. Ключовим інструментом тут виступає нормативне закріплення правил облікової політики. Ефективна організація звітного процесу є гарантією раціональної фінансово-господарської діяльності установи.

Бюджетний кодекс України встановлює жорсткі рамки для розпорядників коштів. Установа має право здійснювати витрати виключно в межах асигнувань, визначених кошторисом. Окрім цього, діє сувора заборона на надання позик або здійснення запозичень за рахунок бюджетних ресурсів, за винятком випадків, прямо передбачених законодавством.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що фінансова звітність є фінальною стадією облікового циклу, яка акумулює інформацію про майновий стан та рух активів за певний час. Її головна місія — надання об'єктивних даних користувачам

для прийняття управлінських рішень. Специфіка господарської діяльності бюджетних установ, яка чітко регламентується законодавством, безпосередньо впливає на архітектуру побудови їхньої облікової та звітної систем.

Висновки до розділу 1

На основі проведеного дослідження теоретичних та нормативно-правових засад формування звітності в державному секторі, можна сформулювати такі короткі висновки до першого розділу:

1. Фінансова звітність є завершальним етапом облікового циклу, що трансформує масив первинних даних у впорядковану систему показників. Вона виступає головним джерелом інформації про майновий стан, результати діяльності та рух грошових коштів установи. Для прийняття об'єктивних управлінських рішень звітність повинна відповідати ряду якісних характеристик, таких як достовірність, суттєвість, нейтральність та зіставність.

2. Коло споживачів бюджетної звітності є надзвичайно широким — від внутрішнього персоналу до вищих органів державної влади (Мінфін, Рахункова палата, Казначейство) та міжнародних партнерів. Важливою засадою є принцип публічності: звітність бюджетних установ не є комерційною таємницею, що забезпечує прозорість використання публічних фінансів та контроль за реалізацією державних програм.

3. Звітний процес у бюджетній сфері характеризується жорсткою державною регламентацією. Правове поле базується на ієрархічній системі, що включає Бюджетний кодекс, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та національні стандарти (НП(С)БОДС). Методологічне керівництво здійснюють Міністерство фінансів та Державна казначейська служба, які уніфікують правила обліку для всіх суб'єктів державного сектору.

4. Основним фінансовим планом бюджетної установи є кошторис, який визначає межі її повноважень щодо отримання доходів та здійснення видатків. Складання звітності вимагає суворої відповідності фактичних показників плановим цифрам кошторису. Структурний поділ на загальний та спеціальний фонди

дозволяє чітко розмежовувати базове державне фінансування та власні надходження установи.

5. Підготовка звітності (особливо річної) охоплює комплекс підготовчих робіт, включаючи інвентаризацію активів, нарахування амортизації та проведення заключних оборотів за рахунками. Багаторівнева система подання та верифікації звітів через органи Казначейства гарантує високу якість даних та запобігає нецільовому використанню ресурсів, що є стратегічним завданням реформування системи обліку в Україні.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ ВЕЛИКОГАЇВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика Відділу освіти Великогаївської сільської ради

Відділ освіти Великогаївської сільської ради – це орган управління освітою громади, розташований за адресою: вул. Галицька, 47, с. Великі Гаї, Тернопільський район, Тернопільська область, та займається питаннями загальноосвітніх закладів та інших навчальних установ громади. Установа функціонує як самостійна юридична особа, має власну печатку із зображенням Державного Герба України, штампи, бланки та рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Головною метою діяльності Відділу є реалізація державної політики у сфері освіти на території територіальної громади, забезпечення доступності дошкільної, початкової та загальної середньої освіти, а також координація діяльності навчальних закладів, що перебувають у комунальній власності громади.

Організаційна структура Відділу побудована за лінійно-функціональним принципом. Очолює Відділ начальник, який призначається на посаду сільським головою. Начальник здійснює керівництво діяльністю установи, несе персональну відповідальність за виконання покладених на Відділ завдань та представляє інтереси громади у відносинах з іншими органами влади.

До складу організаційної структури входять:

- Адміністративно-управлінський апарат: забезпечує стратегічне планування та кадрове діловодство.
- Централізована бухгалтерія: ключовий підрозділ, що здійснює ведення бухгалтерського обліку, формування фінансової та бюджетної звітності, контроль за використанням коштів.
- Господарська група: відповідає за матеріально-технічне забезпечення закладів освіти, проведення ремонтних робіт та енергоефективність.

- Підпорядковані заклади: заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО), дошкільні навчальні заклади (ДНЗ) та заклади позашкільної освіти.

Як бюджетна установа, Відділ освіти здійснює свою діяльність на основі неприбутковості. Фінансово-господарська діяльність регламентується кошторисом, який є основним плановим документом, що визначає обсяг доходів та видатків на бюджетний період.

Основними джерелами фінансування Відділу освіти Великогаївської сільської ради є:

1. Освітня субвенція з державного бюджету: спрямовується переважно на виплату заробітної плати педагогічним працівникам ЗЗСО.

2. Кошти місцевого бюджету: використовуються для утримання технічного персоналу, оплати комунальних послуг, придбання продуктів харчування, проведення поточних та капітальних ремонтів, а також фінансування дошкільної освіти.

3. Власні надходження (спеціальний фонд): благодійні внески, гранти, батьківська плата за харчування в дитячих садках.

Аналіз структури видатків свідчить про високу соціальну спрямованість бюджету Відділу. Найбільшу частку (понад 75%) складають захищені статті — оплата праці з нарахуваннями. Це зумовлює необхідність жорсткого контролю за дотриманням штатного розпису та використанням фонду заробітної плати.

Фінансово-господарська діяльність установи у 2024 році здійснювалася в умовах зростання обсягів фінансування та витрат, що супроводжувалося поглибленням дефіциту фінансового результату. Установа є типовою бюджетною організацією, тому її результативність слід оцінювати не з позиції прибутковості, а через ефективність використання бюджетних ресурсів, платоспроможність та фінансову стійкість.

Загальний обсяг доходів у 2024 році становив 81 538 382 грн, що на 7 722 499 грн (≈10,5%) більше, ніж у 2023 році. Основним джерелом фінансування залишаються бюджетні асигнування, частка яких перевищує 99 % усіх доходів.

Позитивною тенденцією є:

- зростання бюджетного фінансування на 7,6 млн грн;

- збільшення доходів від надання послуг та продажу активів, хоча їх частка залишається незначною.

Водночас структура доходів є високо залежною від бюджету, що знижує фінансову гнучкість установи.

Сукупні витрати у 2024 році досягли 86 726 308 грн, що на 10 815 847 грн ($\approx 14,2\%$) більше, ніж у попередньому році. Основна частина витрат пов'язана з виконанням бюджетних програм, передусім у сфері освіти (понад 98 %).

Процес формування звітності є завершальним етапом облікового циклу. Відділ освіти як головний розпорядник (або розпорядник нижчого рівня) подає квартальну та річну звітність до органів Державної казначейської служби через систему «Є-Звітність». Основними формами є Баланс (форма №1-дс), Звіт про фінансові результати (форма №2-дс) та Звіт про рух грошових коштів (форма №3-дс).

Організаційна структура Відділу освіти Великогаївської сільської ради відповідає сучасним вимогам децентралізації та дозволяє ефективно управляти освітньою мережею громади. Економічний стан установи характеризується стабільністю фінансування, проте критична залежність від бюджетних трансфертів вимагає впровадження заходів з енергозбереження та оптимізації господарських витрат для підвищення фінансової гнучкості громади.

В Відділ освіти Великогаївської сільської ради складаються кошториси на кожен вид діяльності та на кожний вид фінансування.

Для того, щоб зробити вірний прогноз фінансового стану організації необхідно провести фінансовий аналіз підприємства. Завдяки цьому можна надати загальну оцінку економічної діяльності установи. Основною метою таких дій являється покращення економічного стану та виявлення шляхів підвищення ефективності функціонування установи в цілому.

Оцінка фінансового стану організації проводиться за допомогою систем показників, які характеризують фінансовий стан закладу.

Об'єктом дослідження у даному розділі є фінансово-господарська діяльність Відділу освіти виконавчого комітету Великогаївської сільської ради. Установа

функціонує як розпорядник бюджетних коштів та здійснює діяльність у сфері управління та забезпечення освітніх послуг. Особливістю фінансової діяльності бюджетних установ є відсутність мети отримання прибутку, що зумовлює специфічний підхід до оцінювання ефективності їх функціонування.

Інформаційною базою аналізу є дані фінансової звітності за 2023–2024 роки, зокрема Баланс (форма №1-дс), Звіт про фінансові результати (форма №2-дс) та Звіт про рух грошових коштів (форма №3-дс).

Сукупні витрати у 2024 році досягли 86 726 308 грн, що на 10 815 847 грн ($\approx 14,2\%$) більше, ніж у попередньому році. Основна частина витрат пов'язана з виконанням бюджетних програм, передусім у сфері освіти (понад 98 %).

Структура витрат за елементами:

- оплата праці та нарахування – $\approx 79\%$;
- матеріальні витрати – $\approx 16\%$;
- амортизація – $\approx 5\%$.

Така структура є типовою для освітніх установ, однак вона свідчить про високу чутливість до змін у фонді оплати праці.

За підсумками року сформувався дефіцит у розмірі 5 187 926 грн, що більш ніж у 2,4 раза перевищує дефіцит 2023 року. Це вказує на:

- випереджальне зростання витрат порівняно з доходами;
- необхідність посилення контролю за кошторисними видатками.

Аналіз фінансового стану відділу освіти

Таблиця 2.1.

Горизонтальний аналіз доходів і витрат (форма №2-дс)

Показник	2023, грн	2024, грн	Абсолютне відхилення	Темп зростання, %
Усього доходів	73 815 883	81 538 382	+7 722 499	110,5
у т.ч. бюджетні асигнування	73 277 674	80 854 860	+7 577 186	110,3
Усього витрат	75 910 461	86 726 308	+10 815 847	114,2
Фінансовий результат	-2 094 578	-5 187 926	-3 093 348	—

Витрати зростають швидше, ніж доходи ($14,2\%$ проти $10,5\%$), що є головною причиною поглиблення дефіциту. Така тенденція є ризиковою у середньостроковій перспективі навіть для бюджетної установи.

Горизонтальний аналіз балансу (форма №1-дс)

Показник	На початок, грн	На кінець, грн	Відхилення	Темп, %
Валюта балансу	66 911 403	79 842 271	+12 930 868	119,3
Основні засоби	64 514 712	77 476 927	+12 962 215	120,1
Запаси	1 968 527	2 047 431	+78 904	104,0
Грошові кошти	395 191	244 398	-150 793	61,8
Власний капітал	66 909 714	79 000 882	+12 091 168	118,1

Незважаючи на від'ємні значення показників рентабельності, вони є типовими для бюджетних установ та відображають дефіцитний характер фінансування, а не неефективність діяльності.

Горизонтальний аналіз дозволяє оцінити динаміку основних фінансових показників та виявити ключові тенденції розвитку установи.

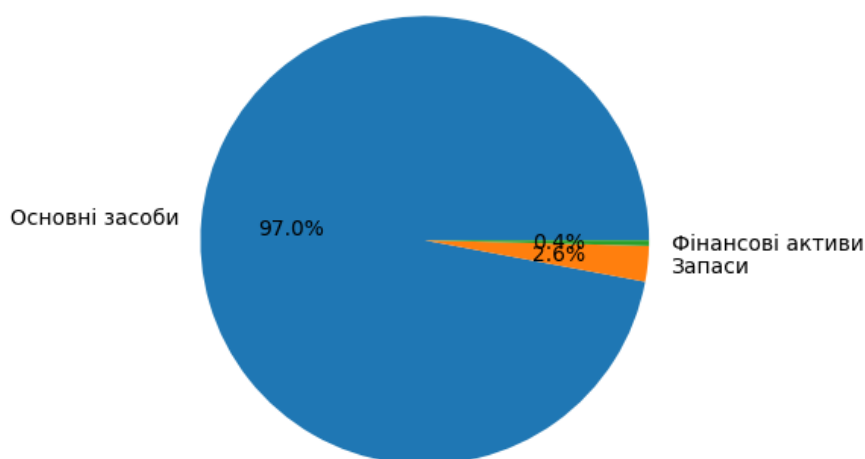

Рис. 2.1. Структура активів відділу освіти Великогаївської сільської ради за 2024 рік

Аналіз доходів свідчить, що у 2024 році їх загальний обсяг зріс на 7,72 млн грн або на 10,5 % порівняно з попереднім роком. Основним джерелом фінансування залишаються бюджетні асигнування, обсяг яких збільшився на 7,58 млн грн. Водночас витрати зросли більш високими темпами – на 14,2 %, що призвело до поглиблення дефіциту фінансового результату до 5,19 млн грн.

Горизонтальний аналіз балансу показує зростання валюти балансу на 19,3 %, що зумовлено передусім збільшенням вартості основних засобів унаслідок здійснення капітальних інвестицій. Разом з тим спостерігається скорочення

залишків грошових коштів, що свідчить про зниження рівня поточної фінансової маневреності.

Таблиця 2.4.

Вертикальний аналіз доходів (форма №2-дс, 2024 р.)

Стаття	Сума, грн	Частка, %
Бюджетні асигнування	80 854 860	99,2
Доходи від послуг і активів	560 082	0,7
Інші доходи	123 440	0,1
Усього доходів	81 538 382	100

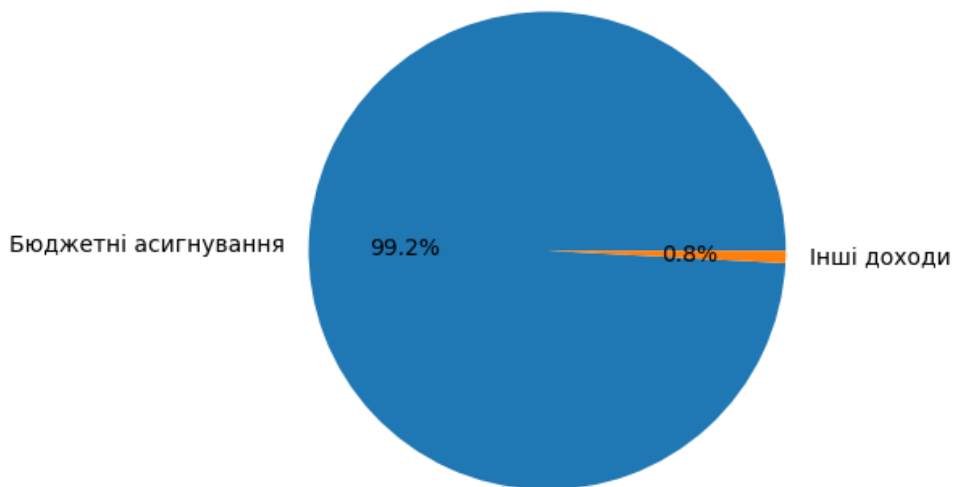

Рис. 2.2. Структура доходів відділу освіти у 2024 році

Доходи є майже повністю бюджетозалежними, що знижує фінансову автономність установи. Діаграма наочно відображає домінування бюджетних асигнувань у загальному обсязі доходів, частка яких перевищує 99 %, тоді як власні та інші надходження мають другорядне значення.

Таблиця 2.5.

Вертикальний аналіз витрат (форма №2-дс, 2024 р.)

Стаття	Сума, грн	Частка, %
Оплата праці	56 199 810	64,8
Нарахування на оплату праці	12 375 185	14,3
Матеріальні витрати	13 827 207	15,9
Амортизація	4 316 879	5,0
Інші витрати	5 417	0,01
Усього витрат	86 724 498	100

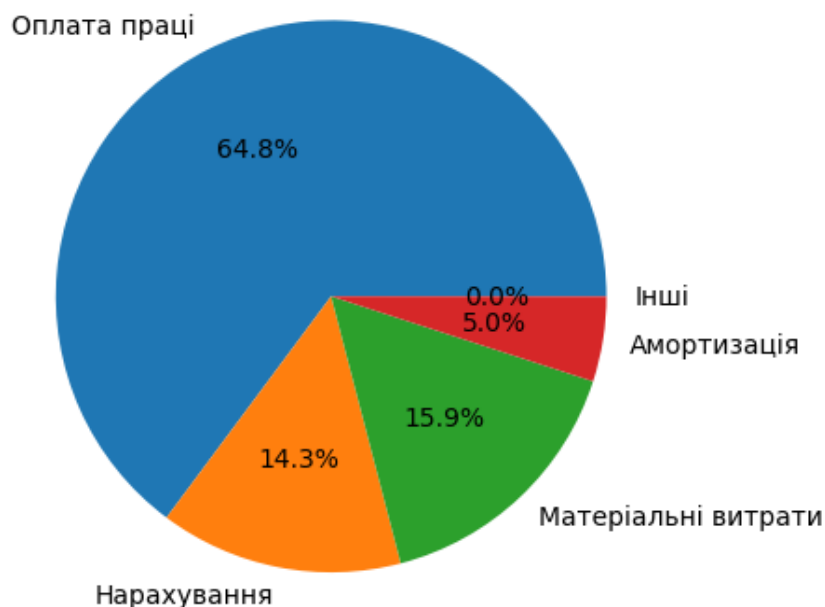

Рис. 2.3. Структура витрат за елементами у 2024 році

Вертикальний аналіз доходів за 2024 рік показав, що понад 99 % їх загального обсягу формуються за рахунок бюджетних асигнувань. Частка власних надходжень є незначною, що вказує на високий рівень фінансової залежності установи від бюджетного фінансування.

У структурі витрат домінують витрати на оплату праці та нарахування на заробітну плату, сукупна частка яких перевищує 79 %. Матеріальні витрати становлять близько 16 %, амортизаційні відрахування – 5 %. Така структура є типовою для установ освітньої сфери, однак водночас підвищує чутливість до змін у соціальних стандартах і кадровій політиці.

Графічне представлення підтверджує стійку тенденцію до зростання обсягів фінансування, однак водночас демонструє випереджальне зростання витрат, що призвело до поглиблення дефіциту фінансового результату у 2024 році.

На рисунку 2.3 представлено структуру витрат за елементами. Найбільшу питому вагу займають витрати на оплату праці та нарахування на заробітну плату, що підтверджує трудомісткий характер діяльності установи та високу залежність рівня витрат від кадрової складової.

Вертикальний аналіз активів показує, що майже вся валюта балансу сформована нефінансовими активами, насамперед основними засобами, що підтверджує капіталомісткий характер діяльності установи.

Понад 79 % витрат пов'язані з персоналом, що робить установу вразливою до змін у кадровій політиці та соціальних стандартах.

Таким чином, валюта балансу зросла з 66,9 млн грн до 79,8 млн грн (+19,3 %) . При цьому основні тенденції діяльності відділу освіти можна охарактеризувати як:

- зростання вартості основних засобів на 12,96 млн грн, що свідчить про активні капітальні вкладення;
- збільшення запасів на 4 %;
- скорочення грошових коштів на рахунках на 150,8 тис. грн.

Активи установи мають переважно нефінансовий характер (≈99 %), що є типовим для бюджетного сектору.

Власний капітал зріс за рахунок збільшення внесеного капіталу, однак накопичений від'ємний фінансовий результат поглибився до –23,17 млн грн . Поточні зобов'язання залишаються незначними (менше 1 % балансу), що свідчить про відсутність критичних боргових ризиків.

Аналіз активів установи на кінець 2024 року свідчить про переважання нефінансових активів, насамперед основних засобів, що є характерним для установ освітньої сфери та підтверджує капіталомісткий характер їх діяльності.

Аналіз руху грошових коштів

Операційна діяльність у 2024 році забезпечила позитивний чистий грошовий потік у сумі 344 100 грн, що є позитивною тенденцією . Інвестиційна діяльність була дефіцитною (–494 893 грн), що зумовлено активним оновленням основних засобів.

Загальний чистий рух коштів за рік був від'ємним (–150 793 грн), що пояснює скорочення залишку коштів на рахунках.

Аналіз ліквідності та платоспроможності

- Коефіцієнт поточної ліквідності

$$Кпл = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

- Коефіцієнт абсолютної ліквідності

$K_{ал} = \text{Грошові кошти} / \text{Поточні зобов'язання}$

Розрахунок (на кінець 2024 року):

- Оборотні активи = 317 913 грн
- Поточні зобов'язання = 389 грн
- Грошові кошти = 244 398 грн

Таблиця 2.6.

Показники ліквідності Відділу освіти Великогаївської сільської ради

Показник	Значення	Норматив	Оцінка
Поточна ліквідність	817,0	$\geq 1,0$	Надлишкова
Абсолютна ліквідність	628,3	0,2–0,35	Надлишкова

Оцінка ліквідності та платоспроможності установи проведена шляхом розрахунку системи фінансових коефіцієнтів. Коефіцієнт поточної ліквідності на кінець 2024 року значно перевищує нормативне значення, що формально свідчить про повну здатність установи своєчасно виконувати поточні зобов'язання. Аналогічну тенденцію демонструє коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт автономії становить близько 0,99, що вказує на практичну відсутність залежності від позикових коштів. Така ситуація є характерною для бюджетних установ і свідчить про їхню високу фінансову стійкість у короткостроковому періоді.

Надзвичайно високі показники ліквідності пояснюються специфікою бюджетного фінансування, а не реальним надлишком ресурсів.

4. Показники платоспроможності та фінансової стійкості

- Коефіцієнт автономії

$K_{авт} = \text{Власний капітал} / \text{Валюта балансу}$

- Коефіцієнт фінансової залежності

$K_{фз} = \text{Зобов'язання} / \text{Валюта балансу}$

Таблиці 2.7.

Показники платоспроможності та фінансової стійкості Відділу освіти
Великогаївської сільської ради

Показник	Значення	Оцінка
Коефіцієнт автономії	0,99	Дуже високий
Фінансова залежність	0,01	Мінімальна

Установа є фінансово незалежною від кредиторів, ризик неплатоспроможності практично відсутній.

Показники рентабельності

- Рентабельність діяльності

$R_d = \text{Фінансовий результат} / \text{Доходи R}$

- Рентабельність активів (ROA)

$ROA = \text{Фінансовий результат} / \text{Середні активи}$

Тблиця 2.8.

Показники рентабельності Відділу освіти Великогаївської сільської ради

Показник	Значення
Рентабельність діяльності	-6,36 %
ROA	-6,9 %

Незважаючи на відсутність комерційної мети, показники рентабельності дозволяють оцінити ефективність використання фінансових ресурсів. Рентабельність діяльності у 2024 році має від'ємне значення, що зумовлено дефіцитним фінансовим результатом. Від'ємною є також рентабельність активів, що свідчить про зниження ефективності використання наявної ресурсної бази.

Варто зазначити, що для бюджетних установ від'ємні значення рентабельності є допустимими, однак їх зростання у динаміці потребує посиленої уваги з боку керівництва.

Від'ємні значення є типовими для бюджетних установ, проте їх зростання у динаміці сигналізує про зниження ефективності використання ресурсів.

Фінансовий аналіз свідчить, що установа:

- має стійкий фінансовий стан і високу платоспроможність;
- демонструє зростання активів та інвестиційну активність;
- водночас стикається з поглибленням дефіциту та випереджальним зростанням витрат, насамперед на персонал.

Таким чином, установа демонструє стійке зростання масштабів діяльності, що підтверджується збільшенням доходів і активів. Водночас спостерігається

негативна динаміка фінансового результату, зумовлена випереджальним зростанням витрат. Фінансовий стан залишається стійким з позиції ліквідності та боргового навантаження, однак залежним від бюджетного фінансування. Інвестиційна активність позитивно впливає на матеріально-технічну базу, але потребує кращої ув'язки з поточними фінансовими можливостями.

На основі проведеного аналізу доцільно запропонувати:

1. Посилити кошторисний контроль, особливо за фондом оплати праці та матеріальними витратами.
2. Оптимізувати структуру витрат шляхом енергоефективних заходів і централізованих закупівель.
3. Розширювати власні надходження (платні освітні послуги, гранти, проектне фінансування).
4. Впровадити систему регулярного фінансового моніторингу з аналізом відхилень фактичних показників від планових.
5. Поєднувати інвестиційні рішення з оцінкою їх впливу на довгострокову фінансову стійкість.

Проведений фінансово-економічний аналіз дозволяє зробити висновок, що Відділ освіти виконавчого комітету Великогаївської сільської ради характеризується загалом стабільним фінансовим станом, високим рівнем платоспроможності та відсутністю критичних боргових ризиків. Водночас негативною тенденцією є випереджальне зростання витрат порівняно з доходами та поглиблення дефіциту фінансового результату.

Отримані результати свідчать про необхідність удосконалення системи фінансового управління, оптимізації структури витрат та пошуку додаткових джерел власних надходжень, що стане основою для формування відповідних управлінських рішень у наступному розділі магістерської роботи.

2.2. Організація складання фінансової звітності в Відділі освіти Великогаївської сільської ради

Процес підготовки фінансової звітності є фундаментальним етапом у діяльності бюджетної установи, оскільки від точності облікових процедур безпосередньо залежить раціональність використання державних ресурсів та якість виконання кошторису. Особливе місце в цій системі посідає механізм моніторингу доходів і видатків, що гарантує достовірне відображення фінансового стану в офіційних документах.

Організація звітного циклу базується на взаємодії трьох ключових ланок: держави, як головного регулятора, а також керівника та головного бухгалтера закладу, які забезпечують виконання встановлених норм на локальному рівні. Управлінський вплив спрямований на облікову систему, технічну базу та кадровий апарат. При цьому солідарна відповідальність за законність та цілісність поданих даних покладається на адміністрацію установи.

Методологічна побудова звітування у Відділі освіти реалізується за двома стратегічними напрямками. Перший рівень повністю централізований: Державна казначейська служба України визначає єдині прийоми та способи ведення обліку, обов'язкові для виконання. Другий рівень надає певну автономію Відділу у виборі технологічної форми реалізації цих вимог. Керівництво самостійно визначає спосіб обробки інформації — через класичну меморіально-ордерну систему або шляхом впровадження спеціалізованого програмного забезпечення, що фіксується у наказі про облікову політику.

Згідно з чинним штатним розписом, загальна чисельність персоналу Відділу становить 38 одиниць. За ведення бухгалтерського обліку та формування звітності відповідає профільний підрозділ, до складу якого входять п'ять фахівців:

- головний бухгалтер, який здійснює стратегічне управління та розподіл робіт;
- заступник (помічник) головного бухгалтера, що координує окремі ділянки обліку;

- три бухгалтери-спеціалісти, які виконують технічну обробку даних.

Кожна посадова особа діє в межах затверджених інструкцій, що дозволяє уніфікувати підхід до підготовки різних видів звітності. Залежно від обсягів фінансування та джерел надходжень, документи диференціюються за складом і обсягом інформації. Головний бухгалтер Відділу освіти, спільно з директором забезпечує контроль за всіма етапами підготовки — від збору первинних даних до фінальної верифікації звітних форм, що гарантує прозорість бюджетного процесу.

Таблиця 2.9

Розподіл робіт до складання фінансової звітності

№ форми	Назва	Джерела даних	Термін складання	Відповідальний за виконання
1	Баланс	Поточна звітність, книга «журнал-Головна», МО №2	15 січня	Головний бухгалтер
2	Звіт про виконання кошторису доходів і видатків	Статистичні дані по виконанню обслуговування	10 січня	Помічник головного бухгалтера
4-1	Звіт про надходження і використання спеціальних коштів	Кошторис доходів і видатків, поточна звітність. Картки аналітичного обліку	8 січня	Помічник головного бухгалтера
4-2	Звіт про надходження і використання сум за дорученням	Кошторис доходів і видатків, поточна звітність. Картки аналітичного обліку	6 січня	Помічник головного бухгалтера
5	Звіт про рух необоротних активів	Книга «Журнал-головна»	8 січня	Головний бухгалтер
7	Звіт про заборгованість бюджетних установ	Поточна звітність, книга «Журнал-головна»	8 січня	Головний бухгалтер
9	Звіт про результати фінансової діяльності	Річні підсумкові обороти книги «Журнал-головна»	13 січня	Головний бухгалтер

Ключова роль в організації підготовки фінансової звітності Відділу освіти Великогаївської сільської ради належить головному бухгалтеру. Він не лише визначає коло відповідальних осіб, а й здійснює стратегічне планування завдань

для досягнення цілісності та прозорості даних. Важливою складовою його роботи є методологічна підтримка персоналу: через проведення інструктивних нарад головний бухгалтер презентує детальну методику заповнення форм, розглядає пропозиції колег та протягом тижня після обговорення формує підсумкову таблицю розподілу робіт.

Кожна інструкція, закріплена за конкретним спеціалістом, проходить процедуру офіційної реєстрації. У спеціальному журналі фіксуються дата надходження документа, його номер та дані відповідальної особи, що підтверджується особистим підписом. Такий підхід гарантує персональну відповідальність та високу якість опрацювання кожної форми звітного пакета.

Алгоритм підготовки та критерії визнання показників

Процес формування звітності у Відділі освіти є багатограним і охоплює шлях від первинної перевірки до фінальної верифікації. Основні етапи підготовки включають:

- Верифікація та корегування: На початковому етапі проводиться ретельна звірка залишків на рахунках активів та зобов'язань, що підкріплюється результатами інвентаризації. У разі виявлення розбіжностей до облікових записів вносяться відповідні виправлення.
- Узагальнення даних: Після закриття рахунків бухгалтерська служба здійснює підсумовування сум за відповідними розділами та визначає фінансовий результат звітного періоду.
- Фіксація результатів: Отримані показники переносяться до встановлених форм звітності, при цьому кожна стаття повинна відповідати критеріям ймовірності отримання економічних вигод у майбутньому та мати достовірну грошову оцінку.

Звітний цикл завершується поданням річного пакета документів, що охоплює період з 1 січня по 31 грудня, до Міністерства освіти, органів Казначейства та статистики.

Перед фінальним оформленням річного звіту установа зобов'язана підбити підсумки господарської діяльності, врахувавши всі висновки інвентаризаційної комісії. Інвентаризація всіх активів та зобов'язань дозволяє:

1. Підтвердити фактичну наявність коштів, матеріальних цінностей та необоротних активів.

2. Виявити застаріле обладнання або ресурси, що втратили споживчі властивості чи не використовуються в освітньому процесі.

3. Проконтролювати умови зберігання активів та дотримання правил експлуатації основних засобів.

Будь-які відхилення, зафіксовані комісією та затверджені керівником, повинні бути відображені в реєстрах до моменту подання звіту. Варто пам'ятати, що фінансова звітність вважається недійсною без підписів керівника та головного бухгалтера, а її подання супроводжується офіційним листом із детальним описом вкладених форм.

2.3. Особливості формування звітності в Відділі освіти Великогаївської сільської ради

Відділ освіти Великогаївської сільської ради функціонує як бюджетна установа, що визначає специфіку її звітування. На відміну від комерційного сектору, діяльність Відділу повністю регламентується державними асигнуваннями, що відображається у відповідних формах звітності.

Аналіз структури Балансу (Форма № 1)

Баланс установи відображає її фінансовий стан через зіставлення активів та джерел їх формування.

- Актив Балансу включає три ключові блоки. У розділі «Необоротні активи» фіксується вартість майна, отриманого для цільового використання. Ключовим показником тут є залишкова вартість, яка розраховується за формулою:

Вартість = Первісна вартість - Сума накопиченого зносу, що нараховується щорічно в останній робочий день грудня

- Оборотні активи охоплюють запаси (продукти харчування для учнів, МШП терміном служби до року) та дебіторську заборгованість. Важливим елементом є залишки на реєстраційних рахунках у Казначействі, де окремо обліковуються кошти за послуги та інші джерела власних надходжень.

- Пасив Балансу структурує капітал установи. Він включає фонди у необоротних активах та МШП, а також фінансовий результат виконання кошторису за звітний період. Розділ зобов'язань відображає поточні розрахунки з контрагентами.

Аналіз виконання кошторису та руху активів

Звітність установи за 2023–2024 роки дозволяє оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів. Основним документом тут є Звіт про виконання кошторису (Форма № 2).

Загальний обсяг фінансування за 2024 рік з урахуванням змін склав 7 732 611,00 грн. Деталізація видатків за КЕКВ наведена у таблиці:

Таблиця 2.10

Результати виконання кошторису за загальним фондом

КЕКВ	Назва статті видатків	Затверджено/Профінансовано, грн	Фактичні видатки, грн
2111	Оплата праці (1110)	3 537 100	3 537 100
2120	Нарахування на з/п (1120)	1 280 750	1 280 750
2210	Предмети та інвентар (1131)	29 700	27 552,75
2220	Медикаменти (1132)	279 400	279 400
2270	Комунальні послуги (1160)	514 900	514 900
2730	Поточні трансферти (1340)	2 078 400	2 078 400

Динаміка необоротних активів та запасів

Станом на початок 2024 року вартість основних засобів зросла до 18 238 357 грн. Ця зміна відбулася завдяки:

1. Проведеній дооцінці майна на суму 35 357 грн.
2. Оновленню матеріальної бази (придбання комп'ютерів, касових апаратів, холодильників) на суму 38 269 грн.
3. Списанню зношеного майна (відеомагнітофони, друкарські машинки тощо) на суму 7 570 грн.

Залишки продуктів харчування та господарських матеріалів на кінець року (рядок 150) склали 99 330,13 грн.

Для управління фінансовими потоками Відділ використовує субрахунки рахунку 32 «Рахунки в казначействі». Облік операцій спеціального фонду ведеться у Меморіальному ордері № 3, що дозволяє систематизувати рух коштів, отриманих як плата за послуги.

Внутрішній аудит у Відділі освіти інтегрований у щоденну діяльність та регулюється Статутом.

- Суб'єкти контролю: Головний контроль здійснюється директором та головним бухгалтером. Зовнішній нагляд забезпечують органи Державної казначейської служби.
- Мета контролю: Перевірка цільового використання коштів, достовірність бухгалтерських записів та обґрунтованість управлінських рішень.
- Інструментарій: Організація раптових перевірок, інструктивні наради та жорсткий розподіл обов'язків.

Аналіз фінансової діяльності Відділу освіти свідчить про стабільний стан установи. Виконання кошторису здійснюється у межах затверджених асигнувань, а фактичні видатки не перевищують касових, що підтверджує раціональне управління ресурсами. Звітність формується відповідно до жорстких законодавчих вимог, забезпечуючи повну прозорість бюджетного процесу.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу організаційно-економічної характеристики та фінансового стану Відділу освіти Великогаївської сільської ради за 2023–2024 роки можна сформулювати такі підсумкові висновки:

1. Відділ освіти функціонує як самостійна юридична особа та розпорядник бюджетних коштів, що реалізує державну політику у сфері освіти громади. Організаційна побудова за лінійно-функціональним принципом та наявність централізованої бухгалтерії забезпечують чітке розмежування управлінських, фінансових та господарських функцій, що є критично важливим для координації

діяльності підпорядкованих закладів (ЗЗСО, ДНЗ).

2. Аналіз фінансових результатів за 2024 рік засвідчив тенденцію до розширення масштабів діяльності: загальні доходи зросли на 10,5% (до 81,5 млн грн). Однак видаткова частина зростала випереджальними темпами — на 14,2% (до 86,7 млн грн), що призвело до поглиблення дефіциту до 5,19 млн грн. Структура витрат підкреслює високу соціальну значущість установи: понад 79% усіх ресурсів спрямовується на оплату праці та нарахування.

3. Попри загальну стабільність, виявлено критичну залежність від бюджетних асигнувань (понад 99% доходів) та негативну динаміку рентабельності активів.

Тому для зміцнення фінансової стійкості рекомендується:

- Оптимізувати витрати через впровадження енергоефективних заходів у підпорядкованих закладах.
- Розширювати власні надходження (гранти, платні послуги).
- Посилити кошторисний контроль за допомогою регулярного моніторингу відхилень фактичних показників від планових.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ВІДДІЛ ОСВІТИ ВЕЛИКОГАЇВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

3.1. Удосконалення внутрішнього контролю в Відділ освіти Великогаївської сільської ради.

Фундаментальним кроком на шляху до підвищення якості фінансової інформації та запобігання методологічним помилкам є формування автономної служби внутрішнього контролю. В умовах сучасної економічної нестабільності, що супроводжується динамічними змінами в законодавстві та дефіцитом бюджетних ресурсів, посилення внутрішнього нагляду стає критичною необхідністю. Це дозволяє забезпечити раціональне використання кожної одиниці бюджетних асигнувань та гарантувати жорстку фінансову дисципліну.

Хоча традиційно функція контролю покладалася безпосередньо на головного бухгалтера, розширення спектра платних послуг, які надає Відділ освіти, вимагає переходу до системного підходу. Оскільки установа оперує як державними коштами, так і власними надходженнями, виникає потреба у створенні багаторівневої системи моніторингу, яка б охоплювала всі вектори господарського управління.

Функціональні завдання та вектори реалізації

Запропонована система внутрішнього контролю має виконувати не лише ревізійну, а й запобіжну функцію. Основними типами такого контролю мають стати:

- Оперативний та запобіжний: виявлення ризиків на етапі планування та здійснення транзакцій.
- Стратегічний та післяопераційний: глибокий аналіз результатів діяльності для корегування подальшої політики установи.

Ефективне функціонування такої служби дозволяє суттєво мінімізувати операційні ризики, зокрема запобігати випадкам нецільового використання коштів,

технічним помилкам у звітності, втраті доходів через некоректне їх визнання або зловживанням матеріальними активами.

Реалізація моделі внутрішнього контролю, деталізованої на рисунку 3.1, безпосередньо вплине на економічну ефективність Відділу освіти Великогаївської сільської ради. Чітке дотримання встановлених регламентів сприятиме не лише прозорості звітності, а й модернізації асортименту платних послуг. Це, своєю чергою, дозволить збільшити надходження до спеціального фонду та зміцнити фінансову автономію громади.

Таким чином, трансформація системи контролю з пасивної перевірки у проактивний інструмент менеджменту є запорукою достовірності фінансової звітності та сталого розвитку бюджетної установи.

Рис. 3.1 Напрямки покращення внутрішнього контролю у відділі освіти

Для побудови прогресивної системи нагляду у Відділі освіти Великогаївської сільської ради пропонується впровадження багаторівневої моделі контролю, яка розмежовується за часовими інтервалами та функціональним наповненням.

Ефективний внутрішній аудит базується на безперервному циклі перевірок, що охоплює всі стадії господарського життя установи. Попередній контроль виступає превентивним інструментом, дозволяючи оцінити законність та

доцільність операції ще до її фактичного здійснення. Поточний (оперативний) контроль інтегрується безпосередньо в робочі процеси, забезпечуючи моніторинг транзакцій у реальному часі. Фінальним етапом стає наступний контроль, який фокусується на верифікації вже сформованої фінансової звітності та аналізі досягнутих результатів.

Цілісна система внутрішнього контролю має трансформуватися з пасивного нагляду у дієвий механізм управління. Вона повинна об'єднувати бухгалтерський облік, глибокий фінансовий аналіз та аудит, що дозволить не лише виявляти відхилення від стратегічних планів, а й оперативно усувати причини їх виникнення. Ключовим завданням такого підрозділу є надання директору повної та об'єктивної інформації про стан справ для прийняття обґрунтованих рішень.

Організація роботи служби внутрішнього контролю вимагає впровадження концепції незалежного моніторингу. Основний акцент слід зробити на ідентифікації та мінімізації ризиків, що можуть призвести до фінансових втрат.

Ключові напрями моніторингу:

- Аналіз зон ризику: фокусування на найбільш вразливих операціях та оцінка ступеня їх впливу на загальний стан установи.
- Функціональна незалежність: залучення компетентних фахівців (бажано сертифікованих аудиторів), які здатні застосовувати спеціалізовані методики перевірки.
- Інформаційна прозорість: забезпечення безперешкодного доступу керівництва до звітів про виявлені недоліки та пропозицій щодо їх виправлення.

Юридичним фундаментом для функціонування новоствореного підрозділу має стати «Положення про службу внутрішнього контролю». Цей документ покликаний чітко розмежувати сфери відповідальності та надати спеціалістам необхідні повноваження. Структурно Положення охоплює всі аспекти діяльності: від загальних засад та переліку нормативних актів до прав, обов'язків та керівного складу служби.

Основна місія служби: забезпечення законності використання майна, аналіз доцільності бюджетного планування та контроль за виконанням управлінських рішень.

Очолювати службу повинен фахівець із високим рівнем кваліфікації (магістр або спеціаліст) та відповідним управлінським стажем (від 2-х до 3-х років залежно від сфери). Керівник несе персональну відповідальність за якість перевірок та дотримання етичних норм, включаючи конфіденційність службових даних.

Впровадження розробленого Положення та створення штатної одиниці аудитора дозволить Відділу освіти вийти на новий рівень прозорості. Це гарантує, що кожна гривня бюджетних коштів буде використана за цільовим призначенням, а фінансова звітність стане надійним джерелом інформації для громади та державних органів.

3.2. Формування внутрішньої фінансової звітності

Для ефективного управління бюджетною установою стандартних форм фінансової звітності часто виявляється недостатньо, адже вони орієнтовані на зовнішніх користувачів та не дозволяють оцінити оперативну роботу підрозділів у режимі реального часу. Саме тому для прийняття зважених управлінських рішень необхідно запровадити систему внутрішньої звітності, яка враховує галузеву специфіку та конкретні завдання керівництва.

Побудова системи внутрішньої аналітики базується на принципах адресності, ієрархічності та економічної доцільності. На відміну від суворо регламентованих державних форм, внутрішні звіти є гнучкими: вони мають бути конкретними, аналітичними та достатніми для оперативного втручання в господарські процеси. Якість такої інформації визначається її доречністю та зіставністю, що дозволяє управлінцям фокусуватися на найбільш суттєвих показниках.

Головна мета такої системи — не просто фіксація фактів, а глибокий аналіз відхилень від плану. Внутрішня звітність повинна містити дані про реальні результати, планові орієнтири, а головне — причини розбіжностей та перелік відповідальних осіб. Додавання прогнозних індикаторів перетворює її з інструменту обліку на базу для стратегічного планування.

Для Відділу освіти Великогаївської сільської ради, який, окрім основної діяльності, надає платні послуги, критично важливо вести облік у розрізі цих послуг. Це дозволить оцінити рентабельність кожного виду робіт окремо. Оптимальна організація процесу передбачає поділ звітності за часовими інтервалами:

- Повсякденна (оперативна) звітність: Включає звіти про надання послуг, рух грошових коштів та стан запасів. Особлива увага приділяється «неплановій» звітності, яка складається лише у разі виникнення негативних відхилень від норм.
- Щомісячна звітність: Акумулює показники роботи всіх відділів та дає комплексну оцінку фінансового стану всієї установи. Важливо інтегрувати сюди нефінансові дані: кваліфікацію персоналу, тривалість операційних циклів та якість надання послуг.

Для глибокої діагностики фінансового здоров'я установи доцільно впровадити три фундаментальні внутрішні форми, які за змістом відрізняються від офіційних:

1. Внутрішній баланс: На відміну від форми № 1, він має містити лише «живі» статті, за якими був рух або залишилося сальдо. Це робить документ лаконічним і легким для сприйняття керівником.
2. Внутрішній звіт про фінансові результати: Тут фокус зміщується на аналіз ефективності окремих послуг та деталізацію неефективних витрат, що зазвичай приховано у загальних показниках кошторису.
3. Внутрішній звіт про рух грошових коштів: Рекомендується поєднувати прямий метод (для контролю поточних виплат) із непрямим методом. Останній дозволяє чітко побачити, як нарахування доходів і витрат впливають на реальну наявність грошей на рахунках.

Аналіз діяльності Відділу освіти Великогаївської сільської ради виявив дві системні прогалини: відсутність механізмів внутрішнього контролю та брак управлінської звітності. Для вирішення цих проблем першочерговим кроком має стати розробка «Положення про службу внутрішнього контролю». Цей документ

закладе нормативний фундамент для моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища установи.

Впровадження запропонованих внутрішніх звітів дозволить керівництву отримувати достовірну інформацію у потрібному обсязі та в найкоротші терміни. Це не лише спростить процес підготовки офіційної річної звітності, а й значно підвищить загальну ефективність фінансово-господарської діяльності, забезпечуючи прозоре та раціональне використання ресурсів громади.

Висновки до розділу 3

Результати розробки прикладних рекомендацій щодо модернізації системи управління та обліку в установі дозволяють сформулювати наступні підсумкові положення:

1. Фундаментальним вектором вдосконалення діяльності Відділу освіти є створення автономної служби внутрішнього контролю. В умовах децентралізації та розширення спектра платних послуг, традиційного нагляду з боку головного бухгалтера стає недостатньо. Пропонується перехід до ризик-орієнтованої моделі, яка охоплює три критичні стадії:

- Попередній контроль: превентивна оцінка законності операцій.
- Поточний контроль: оперативний моніторинг транзакцій у реальному часі.
- Наступний контроль: верифікація звітності та аналіз відхилень від стратегічних цілей.

2. Для легітимізації контрольних функцій розроблено проект «Положення про службу внутрішнього контролю», який чітко регламентує права, обов'язки та зобов'язання фахівців. Ключовою умовою успіху є залучення кваліфікованого аудитора, що забезпечить функціональну незалежність перевірок та високу якість інформування керівництва про виявлені ризики.

3. Оскільки стандартні державні форми не забезпечують оперативної деталізації, обґрунтовано необхідність впровадження внутрішньої фінансової звітності. Її архітектура має враховувати специфіку надання платних послуг та базуватися на трьох спеціалізованих формах:

1. Внутрішній баланс: лаконічне відображення лише активних статей для швидкої оцінки майнового стану.

2. Внутрішній звіт про фінансові результати: аналіз рентабельності окремих видів послуг та ідентифікація неефективних витрат.

3. Внутрішній звіт про рух грошових коштів: використання прямого та непрямого методів для виявлення факторів впливу на ліквідність.

Інтеграція внутрішнього контролю та управлінської звітності дозволить Відділу освіти:

- Мінімізувати ризики нецільового використання бюджетних асигнувань.
- Підвищити прозорість фінансових потоків для громади та державних органів.
- Забезпечити керівництво аналітичним інструментарієм для прийняття стратегічних рішень у найкоротші терміни.
- Оптимізувати господарські процеси та збільшити доходи спеціального фонду.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Організація охорони праці на підприємстві

Охорона праці — це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Законодавство про охорону праці складається із Закону України «Про охорону праці», КЗпП, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та прийнятих відповідно до них нормативноправових актів.

В сучасних ринкових умовах лише комплексне управління охороною праці з боку держави, роботодавця та працівників здатне забезпечити підвищення ефективності у цій сфері. У той же час, як свідчить практика, на підприємствах, поодинокі заходи з охорони праці не дають необхідного ефекту, тому в даному питанні потрібний системний підхід, за якого заходи з охорони праці застосовуються виважено, взаємопов'язано, комплексно. З цією метою на підприємстві, з урахуванням його особливостей, розробляється система управління охороною праці.

Управління з боку роботодавця - роботодавець зацікавлений щодо зменшення кількості нещасних випадків. Великого значення у системі управління охороною праці на підприємстві набувають громадські органи в особі профспілок, уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці та комісій з питань охорони праці. Управління з боку працівників підприємства - працівники повинні відповідально ставитись до охорони праці, знати та виконувати вимоги, визначені нормативною документацією.

До основних функцій управління охороною праці належать:

- прогнозування і планування робіт та їх фінансування;
- організація та координація робіт;
- облік показників стану умов і безпеки праці;
- аналіз та оцінка стану умов і безпеки праці;
- контроль за функціонуванням СУОП; - стимулювання діяльності з охорони праці.

Основні завдання управління охороною праці:

- навчання працівників з питань охорони праці та пропаганда безпечних методів праці;
 - забезпечення безпеки технологічних процесів, виробничого устаткування, будівель і споруд, виробничих приміщень;
 - нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці;
 - забезпечення працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
 - забезпечення оптимальних режимів праці та відпочинку;
- організація лікувально-профілактичного та санітарно-побутового обслуговування працівників;
- професійний відбір працівників певних професій;
 - удосконалення нормативної бази підприємства з питань охорони праці.

Надто важливе значення має внутрішній контроль, який на відміну від інших видів контролю здійснюється значно частіше та від дієвості якого залежить стан охорони праці на підприємстві. Стимулювання діяльності з охорони праці спрямоване на створення зацікавленості працівників у забезпеченні здорових та безпечних умов праці.

4.2. Напрацювання заходів щодо зменшення дії вторинних факторів ураження, забезпечення життєдіяльності об'єкта у НС

Забезпечення безпечної життєдіяльності у НС базується на комплексі організаційних, інженерно-технічних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя і здоров'я людини у всіх сферах її діяльності. Для цього необхідно: 1) прогнозувати та оцінити можливі наслідки; 2) заздалегідь спланувати заходи із запобігання та зменшення вірогідності виникнення НС і скорочення масштабів прояву результатів НС; 3) організація робіт в умовах НС та ліквідація її наслідків.

Необхідно заздалегідь планувати роботи необхідні для запобігання або зменшення можливості їх виникнення та скорочення масштабів наслідків для забезпечення стійкої роботи об'єктів народного господарства в умовах НС. Для здійснення цих заходів важливим є набуття населенням умінь, навичок поведінки в умовах НС, що надалі сприятиме зменшенню негативних результатів, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Отже, всі можливі дії у разі виникнення НС повинні бути заздалегідь чітко сплановані.

Кінцевий результат планування дій є документ - план, який повинен містити такі елементи: конкретні показники видів робіт, заходів, які треба провести в умовах НС та терміни виконання цих робіт. Важливим є перелік ресурсів, необхідних для виконання плану та зазначення конкретних обов'язків осіб, відповідальних за виконання кожного пункту плану; способи контролю за ходом його виконання.

Важливим є прогноз та оцінка можливих наслідків НС, які виникають в ході її розвитку і характеру її прояву. Для цього застосовують методи орієнтовного виявлення та оцінки обстановки, яка виникає в результаті стихійних лих, аварій і катастроф, воєнних конфліктів. Складність полягає в тому, що оцінка стану території, характеру і масштабу НС в умовах неповної і ненадійної інформації, дає

можливість орієнтовно визначити характер і обсяг необхідних робіт з ліквідації її наслідків. На основі цього складають довгостроковий прогноз.

Такі прогнози сприяють забезпеченню стійкої роботи об'єктів народного господарства у надзвичайній ситуації. Під стійкістю роботи об'єктів народного господарства (ОНГ) розуміють спроможність протистояти руйнівному впливу вражаючих чинників НС і випускати продукцію в запланованому обсязі і номенклатурі, забезпечувати безпеку життєдіяльності робітників та службовців, а також здійснення можливості швидкого відновлення виробництва у випадку ушкодження об'єкта.

Крім цього, з точки зору забезпечення безпеки життєдіяльності робітників та службовців, а також населення, що мешкає поблизу об'єкта, важливе місце займають заходи з недопущення виникнення вторинних вражаючих чинників - пожеж, вибухів, які можуть виникати як під впливом внутрішніх, так і зовнішніх причин.

Для підвищення стійкості роботи об'єкта у НС необхідно захистити робітників, службовців, та обмежити дії вторинних чинників. Для цього завчасно будують захисні споруди на підприємствах, де в технологічних процесах використовують вибухо- та пожежонебезпечні, токсичні і радіоактивні речовини. Важливо заздалегідь розробити режими роботи працівників в умовах зараження шкідливими речовинами, навчити персонал об'єкта діяти у НС.

Дуже важливо виключити або обмежити поразки від вторинних чинників при аваріях - пожежі, вибухи, завали споруд, поява токсичних, радіоактивних та інших шкідливих речовин. Проте в реальних умовах НС цих заходів може виявитися недостатньо і тому необхідні додаткові заходи, спрямовані на обмеження впливів вторинних небезпечних чинників.

До таких заходів можна віднести скорочення запасів СДОР, вибухо і пожежонебезпечних речовин до мінімуму і зберігання їх у захищених складах; застосування обладнання, яке виключає розлив токсичних, пальних і агресивних

рідин. Безпечне розміщення складів деревини, отрутохімікатів, устрій протипожежних розривів і пожежних проїздів, наявність пожежних водойм і ємностей на об'єктах народного господарства та створення запасів засобів пожежогасіння; заглиблення у ґрунт технологічних комунікацій, ліній електропостачання - необхідні умови для запобігання проявів вторинних небезпечних чинників.

Висновки до розділу 4

В даному розділі проведено аналіз стану охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях у Відділі освіти Великогаївської сільської ради, що загалом свідчить, існуюча система відповідає і внутрішньому регламенту з питань охорони праці, і нормативно-законодавчим актам. У зв'язку з тим, що приміщення за ступенем вибухо- і пожежонебезпечності та вогнестійкості відповідає встановленим нормам, безпека у надзвичайних ситуаціях в установі гарантована. Планові заходи щодо пожежної безпеки розроблені та здійснені відповідно до законодавства України.

Розглянуті питання з безпеки у надзвичайних ситуаціях є актуальними у сучасних умовах та потребують додаткового впровадження на підприємстві.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Головним і кінцевим показником, що характеризує діяльність суб'єктів господарювання, їх фінансовий і майновий стан, надає інформацію внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття зважених управлінських рішень є фінансова звітність. Підприємства, організації, установи при формуванні та узагальненні у регістрах бухгалтерського обліку і звітності інформації про результати своєї діяльності мають керуватися Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в Україні. Інформація, відображена у звітності має бути повною, достовірною, без викривлень і перекручень (хоч навмисних, хоч випадкових) відображати реальний стан та результати діяльності суб'єкта господарювання.

Організація формування фінансової звітності є дворівневою. Перший рівень належить державі, а другий є обов'язком керівника й бухгалтерії установи. Організація формування і подання фінансової звітності чітко встановлюється законодавством України. Відділ освіти має свій, визначений Міністерством освіти України, пакет фінансової звітності. Головний бухгалтер організовує систему збирання і складання необхідних інструкцій та документів, розподіляє обов'язки між бухгалтерами, проводить інструктивні наради.

Таким чином на основі проведеного дослідження можна зробити узагальнений висновок:

1. Встановлено, що фінансова звітність бюджетних установ є ключовим інструментом прозорості публічних фінансів. Вона трансформувалася з простої фіксації видатків у комплексну систему інформаційного забезпечення, що базується на національних стандартах (НП(С)БОДС). Головною особливістю звітування в державному секторі є суворі відповідності фактичних показників затвердженому кошторису та жорстка регламентація з боку Міністерства фінансів та Державної казначейської служби.

2. Дослідження організаційно-економічного стану Відділу освіти Великогаївської сільської ради за 2023–2024 роки виявило наступне:

- Фінансова залежність: Установа на 99,2% залежить від бюджетних асигнувань (освітня субвенція та кошти місцевого бюджету), що обмежує її фінансову гнучкість.
- Динаміка витрат: Спостерігається випереджальне зростання витрат (на 14,2%) порівняно з доходами (на 10,5%), що призвело до поглиблення дефіциту до 5,19 млн грн у 2024 році.
- Структура видатків: Основна частка ресурсів (понад 79%) спрямовується на оплату праці та нарахування, що робить установу чутливою до змін соціальних стандартів.
- Фінансова стійкість: Незважаючи на дефіцит, установа має високий коефіцієнт автономії (0,99), що свідчить про відсутність критичних боргових зобов'язань перед зовнішніми кредиторами.

3. Оцінка існуючої системи контролю та звітності показала, що чинна система внутрішнього контролю, де основні функції покладені на головного бухгалтера, в умовах розширення платних послуг та децентралізації є недостатньо ефективною. Стандартні форми звітності не забезпечують керівництво оперативною аналітикою в розрізі підрозділів та окремих видів діяльності (наприклад, харчування чи позашкільна освіта) протягом місяця.

Для модернізації системи управління та підвищення якості фінансової звітності Відділу освіти Великогаївської сільської ради пропонується:

1. Модернізація системи внутрішнього контролю:

- Створення автономної служби внутрішнього контролю (або введення посади аудитора). Це забезпечить функціональну незалежність перевірок та перехід до ризик-орієнтованого контролю.
- Запровадження трьохетапного контролю: попереднього (до здійснення операції), поточного (моніторинг у реальному часі) та наступного (аналіз звітності).
- Затвердження «Положення про службу внутрішнього контролю», що розроблене у роботі, для чіткого регламентування прав та обов'язків контролерів.

2. Впровадження системи управлінської (внутрішньої) звітності:

- Розробка внутрішніх форм звітності: Внутрішнього балансу (лише активні статті), Внутрішнього звіту про фінансові результати (деталізація за видами послуг) та Звіту про відхилення від норм.
- Впровадження аналітичного обліку платних послуг для моніторингу їх рентабельності та ефективності використання ресурсів спеціального фонду.

3. Оптимізація фінансово-господарської діяльності:

- Посилення кошторисного контролю за енергоносіями та фондом оплати праці.
- Енергоефективність: Впровадження заходів з термомодернізації закладів освіти для зменшення навантаження на місцевий бюджет.
- Проєктне фінансування: Активізація роботи з пошуку грантів та міжнародної допомоги для фінансування капітальних інвестицій без залучення бюджетних коштів.

Реалізація цих пропозицій дозволить Відділу освіти не лише підвищити достовірність фінансової звітності, а й забезпечити сталий розвиток освітньої інфраструктури громади в умовах обмежених ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: Навч. посібн.. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.
2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання / укл.: Стручок В. С. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
3. Ватуля І.Д. Облік у бюджетних установах: [Навчальний посібник] І.Д. Ватуля, З.М. Ватуля, З.М. Левченко та ін.. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
4. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайденко О.М. Економічний аналіз: Навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2017. 310 с.
5. Гайдаржийська, О. М. Облік касових операцій та шляхи поліпшення їх організації на підприємстві.. Економіка та держава. 2018. № 9. С. 71-74.
6. Головка В. І., Безкоровайна О. О. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів та потоків. Молодий вчений. 2018. № 2(2). С. 691-694
7. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз; М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Центр учб. літ., 2016. 424 с.
8. Дідик А. Бюджетні установи : облік, оподаткування та звітність [навч. посіб.]. Львів : Видавництво «Апріорі», 2017. 1168 с.
9. Загородній А.Г., Яремко І.Й. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 320 с
10. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення: 05.05.2022)
11. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: Постанова

Правління Національного банку України 12 листопада 2003 року № 492 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 01 квітня 2019 року № 56). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

12. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк А.Г. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політики, 2019. 320 с.

13. Козаченко А. Ю. Комплексний підхід до організації та методів проведення аудиту грошових коштів підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 7.

14. Королюк Т., Співак С. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 58-64.

15. Королюк Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69.

16. Королюк Т., Співак С., Ратинський В. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 85. № 6. С. 88–96.

17. Королюк Т., Хомин П., Співак С. Особливості організації управлінського обліку в системі контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 71-77.

18. Кужельний М. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 8-9. С. 45-49.

19. Ларікова Т. В. Правове забезпечення бюджетного обліку : місце, роль і складові . Держава та регіони. 2018.—№ 5 (86). С. 89-95.

20. Ленъ В.С. Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. 560 с. URL: <http://xn--e1ajqk.kiev.ua/wpcontent/uploads/2019/12/Len-V-S-budjet-book.pdf>

21. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 384с.

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів: IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_022. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/msfz> (дата звернення: 05.05.2022).

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 (МСБО 29) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_048. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048#top (дата звернення: 05.05.2022).

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_019 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 05.05.2022).

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

26. Партин Г.О. Управлінський облік. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 340 с.

27. Пасько, Т.О. Історія бухгалтерського обліку [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.. Суми: ВТД „Університетська книга”, 2019. - 141 с.

28. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 05.05.2022)

29. Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ: Наказ Міністерства фінансів України від 02.04.2014 № 372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-14#Text> (дата звернення 05.05.2022)

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/col14#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

31. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95#Text> (дата звернення: 05.05.2022 р.)

32. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці (Форми № П-1, П-2, П-3, П-4, П-5, П-6, П-7): наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08#Text> (дата звернення: 05.05.2022).

33. Ратинський В.В., Співак С.М. Синькевич Н.І. Розвиток економічного аналізу в Україні в контексті цифрової економіки. Електронний журнал "Ефективна економіка". - №7. 2023. С. 1-16.

34. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.

35. Соболев В.М., Косата І.А. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник; за ред. В. М. Соболева. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 222 с.

36. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>

37. Співак С., Корольок Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121.

38. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами: Наказ Міністерства

фінансів України від 29.12.2015 № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

39. Шара Є.Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 440 с.

40. S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.

41. S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," 2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.

42. T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetskyi and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," 2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438.